

2.1 Samostalniške in pridevniške besede

2.1.1 Izražanje svojilnosti: Namesto s svojilnimi zaimki je Pohlin svojilnost večinoma izražal z roditeljskimi osebni zaimki za 3. os.: *njih gręhe/otroke/fhe-ne/bratam/vędefa*; *nje mate/poli/prejo/dny/pertofhuvanja*. — V sodobnem jeziku ta način ni običajen:⁵ »Namesto *njegov, njihov, njen* se stilno zaznamovano rabijo roditeljski osebni zaimki za 3. os.«

2.1.2 Izražanje mestnika ednine: Pohlin je mestnik ednine izražal z dajalniško obliko tudi pri samostalniških zaimkih (*po njemu, per njemu*) in pri pridevniških besedah moškega spola: *po njenemu porodu, k'svojemu delu, na enemu vofu, ob pravemu zhasu, v' enemu fhaklu, k'temu, per katiremu, k'mejft-nemu delu*. Še v 19. stol. je Škrabec trdil, da je ljudska mestniška oblika *njem* po izvoru dajalniška.

2.1.3 Pridevniške besede srednjega spola v imenovalniku množine imajo končnico za ženski spol: *visoke nebesa, te dekleta, te mlade serza, mlade dreveęeza, pohlepne oblizhja*. Tako se piše vse do srede 19. stol.

2.1.4 Posebnosti v oblikoslovju: Za pripadnost je priponsko obrazilo *-ov*, danes pa je običajnejše *-ji* (*levov : levji*). — Samostalnikoma *rabelj* in *eksempel* je Pohlin osnovo daljšal z *-n-*. V primeru *k'Vasha gnada*, kar naj bi bil daj. ed., gre morda za germanizem, ki ga Pohlin pri slovenjenju ni sklanjal. Obliki *nji* in *v'ti misli* učinkujeta stilno zaznamovano nasproti oblikam *njej/ji* in *v tej misli*, ki so stilno nezaznamovane. Samostalnik *Miha*, ki ga danes običajno sklanjamo po 2. m. skl., je Pohlin sklanjal po 1. m. skl. (*Miha Vovka otrozi, na Miha Vovka*). V primeru »*bogu se v'visoke nebesa usmili*« je Pohlin namesto na vprašalnico »*kje?*« odgovarjal na vprašalnico »*kam?*«.

2.2 Glagol. — Pri glagolih na *-im* je 3. os. mn. sed. izražena s končajem *-ę*, nikoli z *-ijo*: *řtoęę, koęę, gori redeę, preloshę, fturę*. Posebne glagolske oblike so: *gledaj* namesto *glej*, *grede* namesto *gre*, nedoločnik *řhęte* namesto namenilnika *řet*, oblika *otę* namesto *hoęęę*.

Martina Križaj
Ljubljana

AMERIŠKA SLOVENISTIKA

V Združenih državah je izšel leta 1977 zbornik *Papers in Slovene Studies* 1976,* glasilo Društva za slovenske raziskave (*Society for Slovene Studies*). To društvo dela v okviru združenja ameriških slavistov kot ene izmed sekcij vse-ameriškega Združenja za moderne jezike (*Modern Language Association of America, MLAA*). Zbornik izhaja pod pokroviteljstvom Instituta za vzhodno centralno Evropo (*Institute on East Central Europe*) pri Kolumbijski univerzi v

⁵ Slovenska slovnica, 1976, 274.

* *Papers in Slovene Studies* 1976, edited by Rado L. Lencek, New York 1977, 216 strani.

New Yorku. Urednik zbornika je Rado L. Lenček. Vse razprave v zborniku so v angleščini.

Letnik 1976 je že drugi po vrsti in prinaša 11 znanstvenih razprav, katerih avtorji delajo na raznih univerzah v Združenih državah, Kanadi in Veliki Britaniji. Skoraj vsi prispevki so bili pred tem prebrani kot referati na letnih zborovanjih društva. Razprave obravnavajo probleme s področja slovenske literarne zgodovine, ljudskega izročila, jezikoslovja in glasbe. Zaradi širokega spektra objavljenih razprav jih je seveda težko vrednotiti z enako pozornostjo.

Uvodni dve študiji obravnavata problem »velikih« in »malih« slovanskih književnosti. William E. Harkins s Kolumbijske univerze v New Yorku pod naslovom *Manjše slovanske književnosti: slučaj slovenske*, opozarja na enakovrednost jezikov v čustvenem izražanju. Po ugotovitvi, da raznolikost kultur svet bogati in da tudi mali narodi v nečem prednjačijo pred ostalimi, avtor predlaga, da bi se tudi v Združenih državah na eni izmed univerz razvil študij slovenščine, morda v Chicagu na Institutu za raziskave Balkana (*Institute of Balkan Studies*). — Rado L. Lenček (z iste univerze) pa v razpravi »Primer 'manjših' slovanskih književnosti« ugotavlja, kako nesmiselno je uporabljati termina »manjši« in »večji«, kadar govorimo o slovanskih književnostih. Taka delitev je tudi v popolnem nasprotju s skoraj vsemi celokupnimi prikazi slovanskih književnosti, z izjemo Baudouina de Courtenaya.

Henry R. Cooper (Northwestern University, Chicago) govori o Tassu in Prešernovem *Krstu pri Savici*. V nasprotju s književnostjo XVII. in začetka XVIII. stoletja, ko je prevladovalo zanimanje za Tassova literarna dela, se evropska romantika zanima predvsem za Tassovo življenjsko usodo. Ta nova poteza v evropski književnosti se prvič pojavi z Goethejevo dramo *Torquato Tasso* (1789). Ista orientacija je značilna za zgodnje zanimanje Prešerna za Tassa. Šele pod vplivom Čopa začenja Prešeren brati tudi Tassova dela. To zanimanje pa naglo usahne s Čopovo smrtjo. Prešernov *Krst pri Savici* je »tassovska pesem« (Tassonian poem), kar priča osrednja tema epa, odnos junaka do ljubezni in vere. Avtor vidi osrednjo osebnost epa v Bogomili.

Zelo pomembna razprava Geralda C. Stona (Oxford), Čopova korespondenca z angleškimi prijatelji, objavlja Čopovo korespondenco v angleščini, ki je shranjena v NUK-u. Doslej je bila ta korespondenca dostopna le v slovenskih izvodih, ki jih je priredil Avgust Zigon, in v hrvaškem prevodu J. M. Petrovića. Večina pisem je izpod peresa Mosesa Mossingtona (z njegovo rodbino se je Čop seznanil na Reki) in koncepti Čopovih odgovorov. Mossington, lesni trgovec, je po odhodu z Reke (ob koncu 1821 ali začetku 1822) živel v Benetkah, kjer ga je Čop pred svojim odhodom v Lwów tudi obiskal, skupaj pa sta naredila izlet v Padovo. Iz Lwówa je skušal Čop zasnovati Mossingtonovo sestro Mary, ker pa tej takrat še ni bilo 15 let, so njeni starši sklenili, naj Čop počaka toliko časa, da bo Mary dovolj odrasla za samostojno odločitev. Kasneje je Mary Čopa odšla, kar ga je toliko užalilo, da je dopisovanje pretrgal.

Čopovi koncepti pisem kažejo, da je angleščino dobro obvladal, čeprav njegovo besedilo ni povsem brez napak. Besedni zaklad je izbran in bogat, vendar nekoliko obotavljiv, pogosto je črtal stavke in iskal bolj primerne izraze, le redko pa se sprostil v pogovornem jeziku.

Lena M. Lenček (Harvard) v prispevku Izbrane teme slovenskih ljudskih balad opozarja, da je v angleščini slovenska epska ljudska pesem skoro ne-

poznana. Zaradi tega objavlja pet prav uspešnih lastnih prevodov (Desetnica, Lepa Vida s kač o, Rošlin in Verjanko, Godec pred peklom, Kralj Matjaž reši svojo nevesto). K vsakemu besedilu je dodan ustrezeni znanstveni komentar: tekstna zgodovina, analiza motiva in bibliografija. — Rado L. Lenček pa je v razpravi Nova verzija balade Kralj Matjaž reši svojo ujeto ženo v zbirki Baudouina de Courtenaya objavil doslej neznano varianto te pesmi, ki jo je našel v zbirki Baudouina de Courtenaya, shranjeni v Arhivu Akademije znanosti ZSSR v Leningradu. Na temelju analize narečja prihaja do sklepa, da je njen izvor iskati v Kanalski dolini.

Štirje prispevki so s področja slovenskega jezikoslovja. William W. Derbyshire (Rutgers State University, New Brunswick, ZDA) podaja pregled homonimov, homografov in homofonov ter njihovih izvorov v slovenščini. — Ruth Golush (Harvard) proučuje izvor vokalne redukcije v slovenščini, ki ga pripisuje razvrstitvi samoglasniških dolžin v slovenščini, po kateri postanejo samoglasniki v naglašanih zlogih dolgi, v nenaglašanih pa se začnejo izgovarjati krajše, ob tem pa tudi kvalitativno drugače.

Tom M. S. Pristly (University of Alberta, Edmonton, Kanada) je objavil obširno razpravo Soglasniške premene v dialektu vasi Sele Fara. Prvi del razprave, ki temelji na obširni znanstveni literaturi kot tudi na gradivu, ki ga je sam zbral na terenu na Koroškem, daje kronološki pregled soglasniških sprememb, skozi katere je šlo to narečje od najstarejše dobe, naselitve Slovanov na alpskem področju pa do danes. Pri odprtih problemih navaja različne teze, ki jih kritično vrednoti, postavlja pa tudi samostojne razlage. Posebej ga zanima, koliko so določene soglasniške premene še produktivne, kar skuša ugotoviti ob proučevanju sponoženjk iz nemščine, tvorjenk in slovničnih oblik. Sledi pregled soglasniških premen, kot se pojavljajo pri spregi glagola in sklanjatvi samostalnika. V končnem delu kaže, kako bi lahko pristopili k sinhroni analizi soglasniških premen z vidika tvorbeno-pretvorbene slovnice.

Stefan Slak (University of Toledo, ZDA) v študiji Informacijska analiza sosedice soglasnik — samoglasnik v slovenščini uvodoma prikazuje informacijsko teorijo, kot sta jo razvila C. E. Shannon in N. Wiener (oba 1948), ter jo uporablja pri analizi sosedice soglasnik — samoglasnik v knjižni slovenščini. Posebej tudi ugotavlja pogostnost soglasniških in samoglasniških sklopov v slovenščini.

Prispevek Paula F. Cutterja (Texas Tech University) Pripombe k posvetni glasbi Jakoba Gallusa vrednoti Gallusove madrigale (*moralia*) ter ob podrobni analizi del *Si tibi gratia*, *Diversos diversa*, *Odi et amo*, *Gallus amat Venerem*, *Heroes pugnate* opozarja na izredne Gallusove dosežke.

Janez Stanonik
Filozofska fakulteta v Ljubljani